

Aan de Colleges van Burgemeester en Wethouders

www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
2022-0000699267

Uw kenmerk

Bijlagen
1

Datum 12 december 2022
Betreft Aankondiging regeling lokale aanpak isolatie

Geacht college van Burgemeester en Wethouders,

Begin dit jaar heeft de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening het Nationaal Isolatieprogramma gepresenteerd.¹ Het doel van dit programma is om 2,5 miljoen woningen te isoleren in de periode tot en met 2030, met de nadruk op de 1,5 miljoen slecht geïsoleerde woningen. Een belangrijke actielijn van dit programma is de isolatie van 750.000 slecht geïsoleerde koopwoningen via gemeenten. Gezien de aanhoudend hoge energieprijzen zal het isoleren van woningen flink helpen bij het verlagen van de energierekening van mensen. Begin 2023 wordt hiervoor de regeling lokale aanpak gepubliceerd.

Gemeenten gaven in reactie op de consultatie van deze regeling aan graag zo snel mogelijk het handelingsperspectief voor de komende jaren helder te hebben, zodat zij aan de slag kunnen om hun bewoners te helpen in de energiecrisis. Met deze brief informeer ik u over de uitgangspunten en werking van deze regeling, zodat u kunt starten met de voorbereiding voor een aanvraag en zoveel mogelijk huishoudens op korte termijn beschermd kunnen worden tegen energiearmoede.

Samenvatting

U kunt voor de regeling lokale aanpak isolatie in de periode van 1 maart tot en met 31 mei 2023 een voorstel indienen. Dit betreft de eerste tranche. Hiervoor is 206 miljoen euro beschikbaar voor in totaal 142.000 koopwoningen en woningen in gemengde VvE's.

Deze woningen dienen voor 31 december 2026 geïsoleerd te zijn. In 2024 en 2025 kunt u aanvragen voor de tweede en derde tranche. Deze woningen dienen respectievelijk voor eind 2027 en 2028 geïsoleerd te zijn. Voor deze laatste twee tranches is in totaal ruim 823 miljoen euro beschikbaar.

Het aantal woningen per gemeente waarvoor u kunt indienen in deze eerste tranche staat in de bijlage, evenals het bijbehorende maximumbedrag.

¹ [Nationaal Isolatieprogramma \(overheid.nl\)](http://Nationaal_Isolatieprogramma_(overheid.nl))

Datum

12 december 2022

Kenmerk

2022-0000699267

Voor de tweede en derde tranche kunt uitgaan van minimaal het dubbele aantal woningen in totaal. Het precieze aantal wordt bekend gemaakt bij publicatie van de regeling voor de tweede tranche. De middelen die bij het aantal woningen voor uw gemeente horen zijn voor uw gemeente gereserveerd. Als u voor minder woningen middelen aanvraagt dan mogelijk, of het aantal aangevraagde woningen niet binnen de gestelde termijn realiseert, kunnen middelen worden herverdeeld over andere gemeenten.

U ontvangt gemiddeld 1460 euro per woning waarvoor u aanvraagt. Dit bedrag kunt u combineren met de landelijk beschikbare subsidies. Bijvoorbeeld met de Investeringssubsidie Duurzame Energie en Energiebesparing (ISDE) van gemiddeld 30% voor isolatiemaatregelen bij het nemen van minimaal twee maatregelen, of 15% bij het nemen van één maatregel. Voor de voorfinanciering van de investering kan gebruik gemaakt worden van het Nationaal Warmtefonds. Dit fonds biedt voor lagere inkomens financiering aan met een rente van 0%.

De 1460 euro beschikbaar per woning mag door de gemeente vrij ingezet worden voor financiële ondersteuning voor isolatie- en energiezuinige ventilatiemaatregelen, ontzorging van bewoners en uitvoeringskosten van de gemeente zelf. U kunt daarbij ook een aanpak voor doe-het-zelfmaatregelen hanteren of aansluiten bij bewonersinitiatieven.

De doelgroep van de lokale isolatieaanpak is afgebakend en gericht op koopwoningen of woningen in een gemengde vereniging met energielabel D, E, F en G of een vergelijkbare energetische staat (slechte isolatie in minimaal twee bouwdelen), waarvan minimaal 80% een WOZ-waarde onder het gemiddelde in de gemeente heeft, of een WOZ-waarde tot de NHG-grens. U wordt gevraagd aan te geven hoe u met de aanpak huishoudens met energiearmoede wilt bereiken. Dit zullen naar verwachting in ieder geval de eigenaar-bewoners zijn die ook een energietoeslag hebben ontvangen.

Met de lokale isolatieaanpak worden gemeenten aangemoedigd een wijkgerichte straat-voor-straat aanpak te realiseren, waarbij gelijksoortige woningen gebundeld en seriematig worden verbeterd. Samenwerking met andere gemeenten en isolerende partijen wordt hierbij aangemoedigd en kan ondersteund worden via het programma verbouwstromen. In de aanvraag wordt ten slotte gevraagd aan te geven hoe u deze aanpak verbindt met de uitvoeringsplannen van de transitievisies warmte en, indien in uw gemeente van toepassing, met de focusgebieden in het kader van het Nationaal programma Leefbaarheid en Veiligheid.²

² Voor een overzicht: [Nationaal programma Leefbaarheid en Veiligheid \(overheid.nl\)](https://overheid.nl)

Nadere toelichting

Verdeling middelen: geen concurrentie tussen gemeenten

In totaal is er voor de lokale aanpak ongeveer 1,1 mld. euro beschikbaar tot en met 2030. Hiervan is 68,5 mln. euro in 2022 al uitgekeerd. Op basis van de komende regeling worden specifieke uitkeringen aan gemeenten toegekend voor de eerste tranche in 2023. Hiervoor is ruim 206 mln. euro beschikbaar. De overige middelen voor de lokale aanpak worden later beschikbaar gesteld voor twee nieuwe tranches in 2024 en 2025.³ Dit betreft ruim 823 mln. euro.

Gemeenten geven aan dat duidelijkheid en voorspelbaarheid vanuit het Rijk helpt bij het opzetten van een succesvolle verduurzamingsaanpak. Om aan deze wens tegemoet te komen zijn de middelen voor de lokale aanpak verdeeld over de gemeenten, zodat vooraf duidelijk is voor hoeveel woningen maximaal kan worden aangevraagd. Hierbij geldt dat het gemiddelde bedrag dat een gemeente ontvangt per aangevraagde woning voor elke gemeente gelijk is; 1460 euro. Dit bedrag is door de gemeente vrij te besteden aan financiële ondersteuning voor maatregelen, ontzorging en uitvoeringskosten.

Het aantal woningen waarvoor per gemeente budget beschikbaar wordt gesteld, is gebaseerd op een verdeelsleutel, die betrekking heeft op het aantal slecht geïsoleerde koopwoningen in combinatie met inkomens met een risico op energiearmoede.⁴ Als u voor minder woningen middelen aanvraagt dan mogelijk, of het aantal aangevraagde woningen niet binnen de gestelde termijn realiseert, kunnen middelen worden herverdeeld over andere gemeenten.

Doelgroep: Bewoners in slecht geïsoleerde woningen met (risico op) energiearmoede

De inzet van middelen moet er toe leiden dat er in het aantal slecht geïsoleerde woningen waarvoor de gemeente budget heeft aangevraagd energiebesparende isolatie- en eventuele energiezuinige ventilatiemaatregelen worden gerealiseerd waarbij één of meerdere stappen worden gezet richting de standaard voor woningisolatie.⁵ Slecht geïsoleerd is gedefinieerd als een energielabelklasse D, E, F, G of een met die labelklassen vergelijkbare energetische staat (slechte isolatie in minimaal twee bouwdelen).

De lokale aanpak van het Nationaal Isolatieprogramma is er op gericht eigenaar-bewoners te helpen die moeite hebben met het verduurzamen van hun woning via

³ De verdeling van de middelen in het Klimaatfonds uit het Coalitieakkoord is indicatief. Dat geldt ook voor de verdeling van het budget voor het Nationaal Isolatieprogramma over de verschillende actielijnen vanaf 2024 (zie Kamerstukken II 2021/22 30196 nr. 791) Besluitvorming over de definitieve toekenning zal plaatsvinden voor de zomer van 2023.

⁴ De aantallen zijn berekend door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en gepubliceerd op de website van het CBS. <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/39/verdeelsleutel-nationaal-isolatieprogramma-2020>

⁵ De standaard is een advies voor de isolatiegraad van een woning. Deze standaard geeft aan wanneer een woning goed genoeg is geïsoleerd om aardgasvrij te worden. Zie voor meer informatie:

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaamondernemen/gebouwen/wetten-en-regels/standaard-en-streefwaarden-voor-woningisolatie>.

Datum

12 december 2022

Kenmerk

2022-0000699267

ondersteuning en extra financiële middelen naast al bestaande subsidies die voor alle woningeigenaren beschikbaar zijn. Om dit te borgen moet ten minste 80% van de geïsoleerde woningen een WOZ-waarde hebben die onder het gemiddelde voor koopwoningen van de betreffende gemeente ligt (peil 2022)⁶ of die onder de NHG-grens⁷ ligt.

Beleidsvrijheid bij besteding van de middelen

De gemeente heeft beleidsvrijheid bij de inzet van de middelen per woning. Naast het bieden van een financiële bijdrage voor isolatie- en eventuele energiebesparende ventilatiemaatregelen kan het ook gaan om hulp en ondersteuning. Bijvoorbeeld met gericht advies waarbij naar de specifieke situatie van de woning wordt gekeken en wordt geholpen bij het maken van plannen en bij de uitvoering. De gemeente kan ook een deel van de middelen besteden aan uitvoeringskosten. Hiervoor kunnen ook de middelen voor uitvoeringskosten voor klimaatbeleid worden ingezet.⁸

De lokale aanpak kan ook worden ingezet om doe-het-zelf-maatregelen te ondersteunen. Zoals in een recente Kamerbrief⁹ is aangegeven kunnen doe-het-zelvers een belangrijke bijdrage leveren aan de gewenste versnelling van het isoleren van koopwoningen, met name bij de niet al te ingewikkelde isolatiemaatregelen. BZK ontwikkelt samen met stakeholders een werkwijze die door gemeenten toegepast en gekopieerd kan worden. Deze handreiking wordt begin 2023 beschikbaar gesteld.

Bundeling en opschaling

Bij het opzetten van een isolatieprogramma wordt samenwerking aangemoedigd. Gemeenten kunnen er bijvoorbeeld voor kiezen om onderling samen te werken om zo de uitvoeringskracht te vergroten. Ook kan de samenwerking gezocht worden met isolatiebedrijven, of intermediairs die grootschalige collectieve acties organiseren en bewoners van A tot Z ontzorgen. Indien uw gemeente nog geen contact heeft met lokale isolatiebedrijven kunt u deze vinden op verbeterjehuis.nl.¹⁰

Wanneer uw gemeente overweegt om gezamenlijk met andere gemeenten in te dienen, kan het programma Verbouwstromen ondersteunen bij het definiëren van de aanpak en bij indiening met capaciteit en met het verbinden aan relevante partijen. Het programma Verbouwstromen stimuleert het organiseren van opschaalbaar aanbod in een effectief proces voor gemeente, aanbieder, bewoner en adviseur. Verbouwstromen komt graag in contact met gemeenten die gezamenlijk willen optrekken in een NIP aanvraag.¹¹

⁶ Onderzocht wordt nog of hiervoor ook gebruikt gemaakt kan worden van de mediaan.

⁷ Hiervoor wordt de NHG grens voor woningen met energiebesparende voorzieningen gehanteerd voor 2023. Dat is 429.300 euro.

⁸ Meer informatie en de verdeling is in deze brief terug te vinden:

<https://vng.nl/sites/default/files/2022-10/Brief-medeoverheden-uitvoeringsmiddelen-KE-beleid.pdf>

⁹ Kamerstukken II, 2022./2023, 30196 nr. 802

¹⁰ [Zoek je een isolatie- of installatiebedrijf? Check de tips | Verbeterjehuis](#)

¹¹ Het programma Verbouwstromen is bereikbaar via info@verbouwstromen.nu

Ten slotte kan ook samenwerking met bewonersinitiatieven gezocht worden om bewoners te activeren en ontzorgen bij het isoleren van de woning. De ervaring uit het Programma Aardgasvrije Wijken leert dat de wijken waar een bewonersinitiatief actief is, de bewonerstevredenheid hoger is.

Combinatie met andere regelingen mogelijk

De middelen voor de lokale aanpak mogen gestapeld worden met andere nationale of lokale regelingen, zoals de Investeringsubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) en de Subsidieregeling verduurzaming verenigingen van eigenaars (SVVE)¹², of indien van toepassing middelen uit het Volkshuisvestingsfonds¹³. Daarnaast kan de regeling ook in combinatie met het Nationaal Warmtefonds een uitkomst bieden voor bewoners om isolatiemaatregelen te financieren. Het warmtefonds biedt financiering voor woningverduurzaming tegen aantrekkelijke voorwaarden. Voor bewoners met een laag inkomen zelfs tegen 0% rente. Daarnaast is financiering ook toegankelijk voor doelgroepen die minder makkelijk financiering krijgen, zoals 75-plussers, mensen zonder leenruimte en VvE's.¹⁴

Voorbeeld inzet middelen lokale aanpak

Wanneer je bij een hoekwoning het dak en de vloer laat isoleren kost dit ongeveer 5900 euro en krijg je hiervoor ongeveer 1800 euro ISDE subsidie.¹⁵

De middelen uit deze regeling kunnen in dit voorbeeld op verschillende manieren ingezet worden. Bijvoorbeeld:

1. Door een ontzorgingsaanpak te ontwikkelen om bewoners gericht te adviseren:
 - over de isolatiemogelijkheden en verwachte besparing voor hun woning, bijvoorbeeld met behulp van de verbetercheck op verbeterjehuis.nl.¹⁶
 - over de beschikbare ISDE subsidie - in dit geval 1800 euro
 - over financieringsmogelijkheden via het Warmtefonds - in dit geval voor de overige 4100 euro. Bij een aflossingstermijn van 15 jaar, zou hier een aflossing van ca. 31 euro per maand gelden, inclusief rente.¹⁷ Voor lage inkomens is de lening renteloos en is het bedrag ca. 23 euro per maand.
2. Door uit de 1460 euro per woning een deel van de kosten te financieren voor bewoners. In dit voorbeeld max. 1460 van de 4100 euro die na aftrek van de ISDE-subsidie overblijft. Voor de overige 2640 euro kan ook hier een beroep op het Warmtefonds gedaan worden.

¹² Zie voor meer informatie [Investeringsubsidie duurzame energie en energiebesparing \(ISDE\) \(rvo.nl\)](#) en [Subsidieregeling verduurzaming voor verenigingen van eigenaars \(SVVE\) \(rvo.nl\)](#). De SVVE start per 23 januari 2023 als opvolger van de Subsidieregeling energiebesparing eigen huis (SEEH).

¹³ [Volkshuisvestingsfonds | Home | Volkshuisvesting Nederland](#)

¹⁴ [Verduurzaming voor iedereen - Warmtefonds](#)

¹⁵ Afhankelijk van de exact gekozen maatregelen.

¹⁶ <https://www.verbeterjehuis.nl/wizard/>

¹⁷ In dit voorbeeld de Warmtefondsrente voor een aflossingstermijn van 15 jaar: 4,35%. Andere termijnen zijn ook mogelijk, zowel korter als langer.

Datum

12 december 2022

Kenmerk

2022-0000699267

Bij een aflossingstermijn van 15 jaar, zou een aflossing van ca. 20 euro per maand gelden, inclusief rente. Voor lage inkomens is de lening renteloos en is het bedrag ca. 15 euro per maand.

3. De gemeente kan er ook voor kiezen om de middelen per woning uit deze regeling te differentiëren en sommige eigenaar-bewoners meer financiële ondersteuning te geven en anderen minder. Dit kan tot een maximum van 4100 euro per woning. Een uitzondering op dit maximum is mogelijk voor eigenaar-bewoners die in aanmerking komen voor een energietoeslag of die in schuldsanering zitten. Voor deze groep geldt geen maximum. Met deze werkwijze zou voor zeer kwetsbare bewoners de volledige 4100 euro die niet door de ISDE gedekt wordt gefinancierd kunnen worden met deze aanpak.

Verenigingen van eigenaren

De middelen mogen ingezet worden voor koopwoningen en voor gemengde verenigingen waarin zich ten minste één koopwoning bevindt. Hier is voor gekozen omdat er zich ook veel koopwoningen binnen dergelijke verenigingen bevinden. Aangezien het bij isolatie vaak maatregelen betreft waar de vereniging in gezamenlijkheid over beslist en niet de individuele appartementseigenaar, is het belangrijk om ook dat bezit op deze manier te bereiken.

Doorgaans hebben verenigingen van eigenaren langere besluitvormingsprocessen en doorlooptijden om tot verduurzaming te komen. Het ministerie van BZK wil komen tot een breed gedragen versnellingsagenda verduurzaming VvE's om onder andere de besluitvormingsprocessen te vereenvoudigen. Hierover wordt rond de kerst een brief naar de Tweede Kamer gestuurd. Hiermee en met mogelijkheden voor strategisch plannen (zie volgende punt) wordt eraan bijgedragen dat ook VvE's in de lokale aanpak kunnen worden betrokken.

Strategisch plannen

De woningen die worden ingediend voor de eerste tranche dienen voor 31 december 2026 geïsoleerd te zijn. De woningen ingediend in 2024 (tranche 2) en 2025 (tranche 3) dienen respectievelijk voor eind 2027 en 2028 geïsoleerd te zijn. Er kan maximaal twee keer één jaar uitstel aangevraagd worden, bijvoorbeeld wanneer besluitvormingsprocessen in VvE's meer tijd vragen.

De regeling biedt verschillende mogelijkheden om het tijdig realiseren van het aangevraagde aantal woningen per tranche te borgen. Zo hoeft bij de aanvraag niet op adresniveau te worden aangegeven welke woningen worden aangepakt. Dit biedt ruimte om een ruim aantal woningeneigenaren een aanbod te kunnen doen. Wanneer meer woningeigenaren op het aanbod ingaan dan er voor de tranche aanvragen zijn gedaan, kunnen zij meetellen voor een volgende tranche. Deze mogelijkheid kan helpen om voor de VvE-doelgroep strategisch te plannen, door hier direct in de eerste tranche mee te beginnen en indien nodig te 'schuiven' naar latere tranches.

Datum

12 december 2022

Kenmerk

2022-0000699267

Vanaf maart 2023 kunnen de aanvragen voor deze tranche van de regeling worden ingediend. Aanpakken vanaf 1 januari 2023 kunnen meedoen. Om optimaal van de beschikbare tijd voor uitvoering gebruik te maken is het aan te bevelen om alvast met plan- en besluitvorming voor de lokale aanpak binnen de gemeente te starten, evenals met de voorbereiding voor eventuele aanbestedingsprocedures en het vormgeven van samenwerkingsverbanden met uitvoerende partijen.

Uitvoering en monitoring

Bij de uitvoering start de lokale aanpak natuurlijk pas echt. Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie kan gemeenten ondersteuning bieden bij de uitvoering van de plannen door onder andere kennisdeling en -uitwisseling. Dit programma start per 1 januari 2023. Begin volgend jaar zal u per brief meer toelichting ontvangen over de uitwerking van dit programma.

Om op de hoogte te blijven van de voortgang van de aanpakken zal de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland uw gemeente halfjaarlijks informatie vragen over de voortgang aan de hand van het aantal en de aard van de getroffen maatregelen. Hiervoor worden standaard formulieren beschikbaar gesteld bij openstelling van de aanvraagperiode. De verantwoording die via SiSa verloopt is beperkt tot de financiële aspecten.

Meer informatie

Voor de laatste informatie over het Nationaal Isolatieprogramma en de regeling lokale aanpak isolatie, kunt u altijd terecht op de webpagina voor het programma.¹⁸ Hier zal voorafgaand aan het openstellen van het aanvragenloket ook een contactadres gepubliceerd worden voor vragen. Begin 2023 wordt nog een webinar over deze regeling ingepland. Ook worden regionale bijeenkomsten per provincie georganiseerd over het bredere verduurzamingsbeleid in de gebouwde omgeving, waar onder andere deze regeling in terug zal komen. Hierover ontvangt u in het nieuwe jaar meer informatie.

Hoogachtend,
De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,
namens deze,

F.G. Licher
Directeur Bouwen en Energie

¹⁸ [Nationaal Isolatieprogramma | Home | Volkshuisvesting Nederland](#)